

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. vsakega meseca.

Velja celoletno 2 gold. — polletno 1 gold.

List 7.

V Celovcu 10. julija 1874.

Leto VI.

Nevarno početje.

(Spisal St. K.)

I.

Bilo je spomladi leta 1585, ko je bil po smerti papeža Gregorja XIII. na apostolski sedež povzdignjen mož krepkega značaja, Sikst V. Koj po dokončanih navadnih slovesnostih o priložnosti, ko je nov papež izvoljen in vpeljan, začel je Sikst s krepko roko odpravljati veliko razvad, ki so se vnovič kazati začele od vseh strani. K temu težavnemu delu je bilo treba ravno tako bistroumnega in neizprosljivega moža, kakoršen je bil on. V tistem času namreč se je klatilo po Rimu več klativitezov, kateri niso kaj dobro sluli, in so mnogo hudobij uganjali, toda pravica ni mogla do njih, ker so stali pod varstvom mogočnih in bogatih gospodov.

Papež Sikst V. je stan Rimskih razmer dobro poznal. Ž neizprosljivo ostrnostjo je kaznoval hudobneže, in ni gledal nobenemu v obraz, je-li iz nizke in uboge, ali pa iz gosposke in plemenite hiše; ali s takim ravnanjem je tudi v kratkem času to dosegel, da se je vernil mir, in da so bili hudobni nepokojneži ukroteni.

Nekega dne proti večeru sedi papež v svoji sobi, in pri njem je bil sam stari Girolamo.*) njegov hišni oskerbnik, ali da bolje rečem, njegov prijatelj: kar sliši naenkrat velik šunder in krik. Dobro je bilo med krikom razpoznati žugalne besede, in rožljanje orožja; tu se odprejo duri, in noter stopi papežev kaplan ves prestrašen in pripoveduje: „Grof Ranuncio Salambini, ki je Ferarskega poslanca sem spremil, je na mostovži srečal arhitekta Fontana; prepir se je vnel med njima, kaj pri ti priči tako hud, da sta meč potegnili; po sreči so koj pritekli stražniki, da so dvoboj ubranili.“

„Kaj res?“ — zavpije Sikst: „mogoče, da se ljudje derznejo pričakati in boriti še celo v mojem stanovanju? No! to bo moja skerb, da stvar ž njima poravnam; pripeljite mi ju tu sem.“

Ranuncio in Fontana, spremljana od enega papeževa uradnika, prideta pred sv. očeta. Fontana je imel eno roko zavezano.

„Nes pametna!“ — jima reče z ostrim glasom papež, „vi dva sta s svojim ravnanjem moje stanovališče oskrunila; po vsi pravici bi zamogel smertno sodbo nad

vama izreči. Zakaj sta se prepirala? Govorite najpoprej vi, grof Ranuncio!“

„Jaz pridem na mostovž,“ — pravi grof, „kar me ta-le hudobnež napade zastran neke malenkosti; da sem se mu ubranil, sem bil prisiljen meč potegniti!“

„Kaj malenkosti?“ — zavpije mladi stavbar, kateri se ni mogel več uderževati, „od kdaj sèm sta umor in rop le malenkost?“

„Govorite na dalje, Fontana!“ — pravi papež sicer mirno, ali z nekim posebno nenavadnim glasom, tako da se je stavbar ves prestrašil.

„Snoči sem se sprehajal s svojo zaobljubljeno nevesto zraven Cestijeve piramide, kar me naenkrat trije neznani moške obdajo, in mi hočejo nevesto s silo vzeti. Jaz sem se jim branil; in jaz mislim, da bi bil v enakih okoliščinah vsaki pošten mož ravno to storil; in med tem, ko se branim, mi je eden teh napadnikov mojo roko skozi in skozi prebodel. Ta šunder je več mimo-idočih na mesto privabil, in tu sem spoznal, da je eden teh treh napadnikov služabnik grofa Ranuncio-ta. Ko sem danes sem prišel, da bi vašo svetost prosil, naj se mi pravica zgodi, sem po naključbi grofa na mostovži srečal, ki me je z zaničevalnim posmehom sprejel. Vse drugo vam je že znano...“

„Huda se vam bo godila, grof! sedba bo ostra,“ mu reče papež, „ker ste se očitno pregrešili zoper poštenost! zaslužena kazen vam ne uide — grof Salambini! vi ste od te ure moj jetnik.“

Dva papeževa stražnika sta grofa odpeljala v ječo. Mladi stavbar je med tem ves v strahu čakal na svojo obsodbo. Sikst mu kmalo potem tako-le govori:

„Mladeneč! ti si s svojim prederznim ravnanjem razžalil mojo papeževost; prizanesem ti to razžaljenje samo tedaj, ako se s svojo umetnostjo tako skažeš, da bo delo tega prizanesenja vredno, in da svojemu imenu večno slavo pridobiš.“

„Govorite le, sveti oče! kaj mi ukažete?“ vpraša mladeneč navdušeno. „Jaz čutim tako moč v sebi, vam za ljubo vse storiti, kar koli se more pričakovati od moje umetnosti.“

„Ti staviš v sebe veliko zaupanje,“ odgovori Sikst. „Ali poznaš tisti obelisk, ki je nekda kinčal Neronovo jahališče (cirkus)?“

„Dobro ga poznam. Ni še dolgo od tega, da je še med razvalinami zakrit ležal, jaz sem dal kopati okoli njega, toda sem videl, da je zastran njegove silne velikosti težko ga le premakniti. Kakor ga jaz cenim, utegne težek biti najmanje deset tisoč centov.“

*) Mislim, da treba zgodovinska imena nespremenjena pustiti, zato sem zapisal Girolamo (Hieronim), Ranuncio (beri Ranunčijo) itd.

„Kaj se ti zdi, ali je mogoče ga vzdigniti in na drugo mesto postaviti?“

„Da, mogoče je že!“ odverne mladeneč, potem ko je malo pomislil.

„Prav!“ reče papež. „Pojdi in stori vse k temu potrebne priprave; prenesi ga na terg, ki je pred cerkvijo sv. Petra, in ondi ga postavi na 24 čevljev visoko podlago. Ako to delo srečno dokončaš, tedaj ti vse prizanesem, in ti dobiš še po verhu primerno plačilo; ako pa ne, bo pravica svojo dolžnost nad teboj ostro spolnila.“

„Ali smem nadjati se krepke pomoči za potrebne priprave k temu delu?“ vpraša Fontana.

„Vse, kar potrebuješ,“ odgovori papež.

Na to stavbar poklekne pred papežem, in reče ves navdušen, da hoče umreti ali pa delo izpeljati.

„Vaša svetost mi ne more prizanesti moje prederznosti, ker bi bila sicer razžaljena vaša dostojnost; pa s tem delom nadjam se, zaslužiti odpuščenje, in si zraven tega še večno slavo pridobim. Prosim za vaš sveti blagoslov!“

Stavbar poklekne, poljubi, kakor je navada, čevelj nasledniku sv. Petra, pa se poda koj na delo.

II.

Za nekaj dni potem je bilo veliko število zidarjev videti na Neronovem jahališču, ki so imeli dosti opraviti. Strašno velik obelisk je še ležal na istem mestu, toda objet s silno velikimi in debelimi železnimi obroči, ki so njegovo težo še za druge štiri sto cente povikšali. Po poti, ki je do terga sv. Petra peljala, so bili razpostavljeni strašno veliki valjarji ali oblikovci; priprave so bile tako velike in nenavadne, da so še celo Rimljani, ki so sicer Fontana čislali kot najizvedenišega in najsposobnišega stavbarja, vendar dvomili nad srečnim izidom tega početja.

Odri, ki so bili na mestu napravljeni, so bili kaj posebnega; tu se ni drugega videlo, kakor tramovi, grede, podnice, zvodovi, vitla, kavli in vsakoverstne druge priprave. Težko bi bilo prešteti vse vozove, ki so prevajali les, železo, vervi in železne verige.

V sredi med vsem tem šundrom je stal mlad mož, kterege so vsi delalci visoko čislali, z nekim načertom v roki, ki je pokojno in mirno na vse pazil in vodil. Ta mož je bil Fontana.

III.

Teden za tednom preide, in že se je približal dan, kedar se je imel obelisk na svoje odločeno mesto postaviti. K temu je bilo treba osem sto mož, in dve sto konj. Tisti dan so že ranega jutra neštevilni gledalci obsedli vsa okna in vse strehe takih hiš, ki stojé okoli terga sv. Petra. Na galerijah ali pavlačah, napravljenih za najviše in imenitnije osebe, je moglo stati le tri sto oseb. Delalci so težko čakali na znamenje; konji so bili tudi pripravljeni, strašno velike vervi so obdajale obelisk.

Smertna tihota je vladala med ljudstvom, kateri so vsi nekako plašni gledali na ta strašno velik kamneni steber. Fontana je bil že dve uri v Vatikanu, da si je papežev blagoslov izprosil. Na zadnje se prikaže v črno oblečen, s kervavo-rudečim banderom v roki, bled v obrazu, toda miren...

Ko zagleda obelisk, pomaja z banderom, in v tem trenutku zazvoni veliki zvon v zvoniku. Ljudstvo vse gleda proti eni sami strani, tiho, nobeden ne spregovori besedice, in željno čaka izida.

Tu predere skozi množico dekle, in pristopi k Fontani, ki je ves nemiren in žalosten tu stal, ter si prizadeva ga tolažiti. To dekle je bila njegova obljubljená nevesta, lepa Antonija.

Stavbar pomaja z banderom v drugič, in v drugič zazvoni veliki zvon, da se zrak trese; en zanimiv nastop pride za drugim.

Na drugo zazvonenje zopet vse potihne. Obelisk je bil že nekaj čevljev od tal povzdignjen. Stavbar pazno gleda na vse, se poda na lestvico, da vidi, ali verige in vervi dobro deržijo: potem upokojen zopet z lestvice doli stopi.

Antonija, blede ko smert, gleda na svojega ženina, ki ji je bil dražji kot vsi zakladi sveta, in da bi skrila svoj notranji nemir, zakrila si je svoj obraz s črnim pajčolanom.

Stvar je vse dokaj zanimala, vsi so bili dokaj radovedni, kak konec bo ta reč imela... Fontana pomaja v tretjič z banderom, in zvon se je dal v tretjič slišati.

Zopet so vsi tje kaj na obelisk pogledali, kateri je bil zopet više povzdignjen.

Štirikrat je bilo znamenje dano, in vedno srečno; nič se ni utergalo. Obelisk je stal že navpičen po konci; nič ni bilo več drugega treba, kakor da se na podstavo položi.

Strah je prešinil vse gledalce; ali tem večje je bilo njih veselje, ko so videli, da je tudi ta težava premagana... Brez vse težave je bil obelisk kviško povzdignjen.

Zvon je dal že petič znamenje. Obelisk je stal, ali da bolje rečem, je visel v zraku popolnoma navpičen; da bi se na podstavo položil.

Zvon zvoni, obelisk visi 20 čevljev od tal v zraku. Antonija si komaj upa svojega ženina pogledati; ali ko vidi na njegovem obličju, da nad srečnim izidom ne dvomi, se ni dalo popisati njeno veselje. Toda med tem, ko se vsa sladki nadi prepušča, morala je koj tudi občutiti smerten strah, ker je zapazila, da njegov obraz naenkrat obledí, in da mu je bandero iz rok padlo. V svojem obupu plane k ženinu, in ga s svojimi rokami okoli vratu objame. Strah in pomilovanje je brati na obrazu vseh pričujočih...

Star tesar, ki je stal blizu Fontana, mu na uho pošepeta: „Gospod! jaz vem, v kako strašnem stanu ste; vervi popuščajo, vi se bojite, da se bi utegnile utergati; ako se to zgodi, je vse početje uničeno. Poslušajte moj svet: za veliko cerkvijo stoji pripravljen osedlan konj; pobegnite in rešite svoje življenje!“

„Tega nikakor ne storim!“ odgovori Fontana. „Jaz sem dal svojo moško besedo, in ne morem več storiti, kar bi hotel; naj se zgodi božja volja!“

Kako bi pa popisal obupanje rahločutne Antonije? Ljubljenec njenega serca, zaklad njene prihodnje sreče, stoji ves pobit in s smertnobledim obličjem zraven nje; čuda, da je ni serčna žalost popolnoma uničila. Ker ni vedela, kako bi razvedrila svojo in njegovo do smerti žalostno serce, je vsa iz sebe zavpila: „Vode, vode!“

V tem trenutku se zasveti v temni stavbarjevi duši žar nove nade, tako da se zopet popolnoma zavé. — On skoči koj krepko na noge, in na ves glas zavpije: „Vode, vode prinesite, in omočite popuščajoče vervi!“

Antonija in stari tesar stermita in samega čudenja stojita tu kakor okamnena. Povelje se je koj izpolnilo, vode so v posodah donašali, in delalci so s škafi v rokah po lestvicah hitro gori in doli se gibali, in vervi dobro namočili. Fontana je zadobil zopet vso svojo brihtnost duha; povelja je delil s tako mirnostjo, kakoršno v nevarnostih veliki možje navadno kažejo. Oči

oberne proti svoji lepi nevesti, pomaja poslednjikrat z banderom, zvon zazvoni, ... obelisk je na svojo podstavo postavljen! ... Fontana je nekaj trenutkov tako veselja prevzet, da kar besedice spregovoriti ne more. Antonija, radosti pijana, poklekne, roke sklene, in v goreči molitvi Bogu hvalo daja. Tesar, prepoln veselja, zgrabi bandero, in v malo trenutkih se maja bandero verhi obeliska. V istem času zvonijo zvonovi na Kapitolji in vseh cerkev v Rimu. Ljudstvo vse zadovoljno je na ves glas vpilo: „Živio Fontana! Živio véliki umetnik!“ se je razlegalo iz tisočerih ust.

Med splošnim veseljem in radostnim vpitjem se na enkrat sliši šepetanje, in gre od ust do ust: Papež se bližajo! Sikst V. so med nami! — Vsi se obernejo proti pavlači velike cerkve. — Na kolena! na kolena! se je slišalo od vsen strani.

Sikst V. s tjaro na glavi, in v vsi krasoti papeževega dostojanstva se prikaže na pavlači, povzdigne svoje roke nad klečečo množico in ji da svoj očetovski blagoslov. V tem slovesnem trenutku zagernijo topovi Angelskega gradu, in stresajo zrak.

In potem ko je bilo to veliko delo srečno dokončano, slišal se je glas: V Vatikan, k papežu s slovečim umetnikom!

Navdušeno ljudstvo se je na ta glas koj proti Vatikanu podalo, in dasiravno se je Fontana branil, bil je od svojih somestjanov na rokah zmagovalno nesen do papeževega stanovališča.

Ko je Fontana stopil v papeževo sobo, je koj pred njim pokleknil; Sikst V. pa ga je prijazno povzdignil od tal, mu je roko podal, in mu je rekel: „Ti si moško svojo nalogo opravil, in jaz te hočem plačati, kakor si zaslužil. Od danes zanjeprej si rimski vitez, in vsako leto dobiš dela pristojna tvoji sposobnosti!“

Fontana se nizko prikloni, in odgovori:

„Sveti oče! vi ste predobri! ali ker mi je Bog v mojem delu očitno pomagal, in me je varoval blagoslov vaše svetosti, bila bi pač velika nehvaležnost od moje strani, ako ne bi iz svojega srca odpravil vsako maščevanje in vsako jezo. Oh sveti oče! prosim, pomilostite grofa Ranuncio-ta. Brez prepira, ki sem ga z njim imel, nikoli ne bi bil dosegel te današnje sreče!“

„Naj bo tedaj pomiloščen!“ reče Sikst.

In srečni Fontana je šel iz dvorane papeževe v stan, kakoršnega popisati ne moremo, in ki se da le čutiti. Osem dni po tem prigodku je bila Antonija z njim poročena.

Zaljubljeni hudič.

(Ukrajinska povest.)

Svoj rojstni kraj sem poznal le iz mladih let, ker ko hitro sem bil za službo dober, précej sem šel po sveti potikat se, kakor se preletuje list, ki ga veter nosi po stepi. Človek se klati in klati okrog tako dolgo časa, dokler ga ali sreča, ali pa nezgoda ne umori.

Če pa se mi je zdaj pa zdaj zljubilo, da sem šel obiskat krasno Ukrajino, — mar menite, da sem dolgo časa mogel počivati jej pod toplo perotnico? Sleherni pot me je želja izgnala na konec svetá, zopet sem popotoval po pustinah, kodar bi privoščil, Bog bodi z nami, da bi se klatil le naš vrag in rogateg.

Potlej pa — če po šestih letih ali morda še le po daljšem časi človek iz Kurske gubernije pride v Har-

kovsko, odleže mu tako, kakor bi se na perotnicah zibal. A vendar tastran Harkova nij še to tako: od Lipie naprej je naša Ukrajina še malo moskovska. Po vsej cesti se samotežni moskovski težki vozovi premičejo drug za drugim tikoma tako, kakor so zavijače na vervi staknjene; kamor koli se ozreš, povsodi zagledaš Filiponca z rudečo brado in v črevljih, da se ti zmerzi, gledati po njih.

Tedaj znate: na tej strani, kakor sem povedal, nij še nič kaj posebnega; ali če preplujemo reko Harkovko, kedo bi ne vskliknil, da je to nebešk kraj!

Tù se začneja velik les, visoki bori podpirajo oblake. Tù je Osnova, kder je naš Oča Kvitka iz svojih povesti splel tisti velekrasni venec, ki bode na vekov veke zelenel in vonjal. Tù je svoboda: lê-sem se Harkovski ljudje in meščanje shajajo ob nedeljah in praznikih, zato da si serca razveseljujejo, ter zabljajo gorje in nadloge. Čudili bi se, toliko se ljudstva zgrinja lê-sem ob nedeljah in praznikih. Blezu tri verste, da, ne mara še dalje ob cesti se kratkočasi meščanstvo: dekleta v obleki s trakovi, mladenči z damaskovimi pasovi, v rudečih črevljih, Kozaki s klobuci, v obleki s tovarniškega sukna, v obleci — prepasane s svilenimi pasi, pa tudi služnikov in drugih pohajačev v frakih in suknjah je dosti.

Tù-le so nekteri stopili okrog godcev in plešejo hocka, tropaka, da se jim vrag smeje, tù-le pa jih je cel korušelj: ti pojó, žganje podajajo drug drugemu, razgovarjajo se, smeja in kriče, da se sliši tako, kakor bi germelo.

Tudi jaz sem bil navzočen o nekej priliki; lukal sem, čudil se, a napósled mi to nij bilo več dosti, torej zlezem z voza, stopim k enemu takih korušljev in veseljake pozdravim: „Slava Jezusu Kristu!“ — „Na vekov veke slava!“ odzdravijo soglasno. Takoj mi ponudijo: „Sedite, ne zaničujte Božje drobtine!“ Vsak me je vabil k sebi, vsak bi se bil rad umaknil mi; ta mi je stregel z žganjem, ta je meso rezal mi, njegov tovariš klobase, drugde pa je nekedo ponujal mi domačega kruha, lahko bi se zaklel, da lépega tako, kakor je solnce krasno; na enej strani pa je zopet nekedo kričal: „Ne! založite malo tega-le belega meškega kolača.“ Sedem tedaj mednje, izpijem merico žganja, povžijem kosec mesa, pomenim se malo z njimi in pridam še nekoliko dovtipnih besed, — a mili Bog! kako so mi bili hvaležni! ... Potlej sem se poslovil, ali težko se je bilo ločiti od njih: kako objemljejo človeka, kako ga poljubljajo, kako blagoslavljujejo! „Bog vam daj vse, kar sami želite, — daj srečo, zato ker vas nij sram priprostitih ljudij. Bog vam poverni z zdravjem to — in srečne pripelje domov k družini! Mnogokrat se tudi prigodi, da se kaka nézna dekle, posuknjena in krasna tako, kakor je kalina krasna, vskloni, gosta objame in sladko poljublja na odhod. Ali kakov smeh časi vzbudi tako kanljivo dekle: kako zopet jamejo šaliti se in razgovarjati — moraš se ubrati za rebra od samega smeha, — nasmejaš se, da jedva vzeleš na voz. —

Če ideš nekoliko verst daleč po lesi, začneš iti na verh. Tù se temno borovje užé meša s hrastjem, z lipo, s smreko in jelšo — čem dalje, tem gostejše. Drevesa so vsa v vejah in germovji — tako, kakor bi bila zavita v sesvedrane lase, tudi leščevje, verbovje in ternje se razprostira okrog, — kakor bi ga venec pasal, tako je vse borovje. Čem dalje, tem krasnejša je priroda: razsežne doline z ravninami — zelenimi tako, kakor je talin (raute, Thalictrum) zelen, ožine in otlina, da se v glavi zverti človeku, če se kam ozré.

A kakov les je tù! Ljubi moj Bog! kaka drevesa

so to, visoka in velikanska, stara in skerčena, nagnjena ki uže po sto let stoji. Vsled hudih neviht zlomljeno in vsled neusmiljenega treska opaljeno drevo stoji kraj ceste tako, kakor kakov menih, sterhli štor se je nagnol, da je podoben starcu s torbo. Tam-le Harkovka med bohotnim, širokim poljem podi svoje bistro valove, ob njej pa se po obeh straneh v dolgih verstah raztezajo vasi; sredi vsake vasi je cerkva, pred cerkvo stoji lipa, na vsakej strani je cesta, na slehernem holmeu pa križ.

Vse to je v takem soglasji, da se ti skoro z vsako stvarjo rado mudí oko, vse je tû v takem razmerji, da se ti zdí, da tak je utegol biti raj, predno je Bog našega praočeta Adama izgnal iz njega. Kamor se ozreš, vse te čara, vse vabi, vse se ti smeje. Kazno je, da ti je sama naša rodna mati Ukrajina prišla naproti; tû v te gleda pekoče solnce, — tû ti dije v nos cvetlična vonjava, — tû ti pesen krili v uho, — tû se oglašá slavček, — tû škerjanček, — tû gerlica gruli, — vse te ljubeznjivo, sladko pozdravlja.

Tako ti je ugodno, lahko tako, kakor v raji. Duša se ti topí, serce ti nepokojno bije in utriplje, kakor bi govorilo s teboj; a ne umeješ, kaj ti pripoveda, poslušáš in poslušáš, pa se ne naslišiš, kakor se mati ne nasliši svojega otroka, njegovega glasu, ki je slajši od glasa slavčevega, slajši od mednega glasu in sebe umočega človeka.

II.

Dvajset verst od Harkova se les začenja svetliti. Z visoke gore se uže vidi vas Merefa s cerkvami, zvonici, z verti in s širokim poljem vred — razprosterta je, hej! hej! po krasnej dolini. Za vasjo se, kakor srebrna kača, vije rečica Mže. Teče na levo po močvirji med goščavo — verbovo in jelševno; nasproti pa se ravno razprostira dolga in široka stepa. Begajte oči, razlegajte se, dumke, po tej stepi, kakor se je nekdaj gonilo po njej svobodno kozaštvo!

Če preideš Merefo, prepluješ rečico Mži, prideš na teržno cesto, ki derži na Krim. Ta cesta je uže od tčas, ko so Tatarji še divjali in národ napadali, noter do Moskve palili mesta in vasi in v sužnjost odpeljavali kerščane. Kakor daleč seza oko, na vsej cesti se gibljó vozovi tako, kakor mlade kače; naloženi so z volno, s kožami, s soljo in z ribami, naproti pa jim škripljejo tatarski vozovi, h katerim so pripreženi bivoli in velblodje. Ha! iz vasi Merefe peljejo vsakokajako robo, stroje, parnike, kupci jezdiijo na Krim, v Berdansek; ženstvo je na poti tija in nazaj; moški ženó cele črede konj, ženó rogate črede in črede ovec, národ pa gre na delo v stepe in k morju. Po leti je veselo in zanimljivo gledati po tej cesti; pogledite pa pomladi ali jeseni, kaj se godí tû... Za Boga živega, kako pustotno je o takih časih! Meršava živina do vampov gazi po močvirji, ljud pak šlapa po razhojenem blatu in jaduje... še spomniti se nij dobro na to. Naj povem, kaj je mene zadelo o nekevoj priliki.

Pripeljal sem se bil iz Merefe po pošti malo pred poludnevom v Taranovko. Najpopreje sem šel v namestnišče, ter stopim v izbo. Ne morem ničesa oponašati: izba je bila čista, prostorna, sredi njé je stala miza, pokrita z zelenim suknom, kakor v sodniji. Gledam, gledam; nikogar nij bilo; v tem nekaj zašumi v kotu, torej se ozrem vá-nj: nekov kruljevec je skerčen čepel v zaboji, kakor bi bil prosil miloščine.

„Ali imate konje?“ — povprašam.

„Nijmamo jih,“ — vskloni se in odgovori krevljež.

„Kdê pa je pisar?“ —

„Nekdê v vasi.“

„Detje, pokličite ga.“

„Tako.“

Ta stara kost pobegne iz svojega zaboja.

Po enej uri blezu pride pisar, še mlad človek; na glavi je imel čerkesko čapko, furijanški na uho pomaknjeno, na nogah pa črevlje s svitlimi golenicami.

„Kaj bi radi?“ — povpraša me in stopi k meni.

„Konje, pa urne.“

„Ali imate popotni list?“

Podam mu ga; pisar je prikimal in berž prebral, kako dolžnost imam. Podoba je bila, da je od Harkova domá, z glavo je otresal, kakor kak Moskvčan, da bi mu lasjé ne lezli v oči, in napihaval se je, sukal tako, kakor kak uradnik petnajstega razreda.

„Nu, to mora biti berž,“ — zarežal je v krevlježa, novce vtaknil v žep, — „urno za desetnikom — précej zdaj-le!“

Zopet je krevljač zginil iz izbe, a po malem časi pripelje desetnika.

„Tri konje!“ — zavpil je grozno pisar na desetnika — „a berž!“

Desetnik stoji na mestu in le kima z glavo.

„Kaj stojiš tû! beži napreč!“ — zareni pisar vá-nj, da je vès zarudel od same jeze.

„Zapreč...“ — opomni desetnik, „konji pa so — Bog zna — kdê na stepi.“

„A kaj, ali na stepi?! hiti, vjemi jih in naprezi!“

„Najpopreje jih moram najti, vedigabog kam se je zaklatila ta meršavost.“

„Tedaj hiti, išči!“

Desetnik zgine, kakor v večnost. Jaz čakam, čakam, hodim sem ter tija, vse sem bil uže obšel — in naposled mi je vendar-le bilo vse predolgo. Položim se po vozi in zaspiim; konj nij, pa jih le nij. Stoperv na večer, ko je solnce uže bilo k Božjej milosti jelo zahajati, prižene dva konja s kobilami vred.

„Kdê pa je tretji konj?“ — povprašam.

„Nijso še vjeli ga,“ — odgovori desetnik, „to so take divje nagajivosti, — kedar pogajajo, potlej stoperv jih lahko polovimo.“

Naposled pripeljejo tretjega divjega razposajenca, ali gledite, pénaš je, spehala ga je serbopetost. Začnó zaprezati, ali tako so hiteli, kakor hiti goreti, kader so derva mokra. Privežejo vervi, ali vag nij bilo; zopet krevlježa zapodé po vage in bič. Zaprezali so tako dolgo časa, da je solnce zašlo.

Vendar se naposled premaknemo z mesta, toda konja zvlasti pa vpehani serbopetec, jedva bibajo. Voznik jih cuka zdaj na to, zdaj na to stran, kolne in roti konje, srečevalce, noč in stepe, da je naposled še pot zgrešil.

„Kam te je hudir zanesel?“ povprašam voznika, „cesta je ravna kakor miza, a ti se motaš, kakor muha po pajčejji mreži!“

„Ker ne vidim,“ — opraviči se voznik in popusti vajete, „imam kurjo slepoto.“

Mene mraz obide. Noč je bila temna; jaz pota nijsem dobro poznal, a stepe, kakor sito, tako je z neštevilnimi cestami preprežena in prepasana. Kaj bi bil začel? Dober svét je bil drag! Ali pregovor pravi: kder je sila največa, tam je Božja pomoč najbliža. Spomnil sem se, o takih prilikah — da je najboljšje, če človek konje pusti, da sami vozijo, kakor hoté. To sem učinil: sedel sem na kočijažev prostor, polagoma poganjá konje in srečno sem se pripeljal v kerčmo — ne daleč od Taranovke.

III.

Te kerčme najemnica, postavna gospodinja, blebetava in sicer zgovorna, znana mi je bila uže iz mladih let. Dolgo časa se njsva videla, — a jedva sem bil stopil v hišo, takoj me je spoznala. „Pomozi Bog, ali ste še živi, zdravi?!“ — začudim se jej; otiral sem si oči in oziral se okrog sebe.

„Slava Bogu,“ — odgovorila je kerčmarica, „zmérom še. Slaba nam posebno ne poje še, otroci pa tudi pridno rastejo. Nu, ozrite se v mojo Jelico, — sāj je že mater prerastla! A ta-le slepi ded,“ govoričila je dalje in pokazala stotnega starčka, sedečega na čelešniku, sivo brado je imel povešeno na persi. Svoje dni je popeval po puščah in semnjih, zdaj pa le razgovor o njegovih pesnih kroži med ljudmi; vës glas je zapél, skazil si ga je in torej banduro treščil ob suh hrastov štor.

Jela je bila dekle — lepa, kakor kalina, povita, ljubeznjiva, in ko sem jo bil do dobrega pogledal, ozerl sem se v deda. Priznavam, da nijsem še nikoli videl takega deda. Lase je imel, kakor sneg — bele, goste pa tako, kakor je lés gost, zakrivali so visoko čelo; obervi je imel povešene na oči, a široka brada mu je sezala do pasa, vës je bil takov, da mu je le ščetca še manjkala, pa bi bil Saturna imel pred seboj.

„Od kodi ste, stari?“ — povprašam deda in sedem k njemu.

„Kedo zna,“ — oglasi se najemnica; „prehodel je vse svoje življenje po sveti in prepeval je in godel... živel je nekdé tam za Bereko, ali jako dolgo je uže po tistem časi, pozabil je na svoj dedni kraj in na svojo streho.“

„Oj, tega ne tega, točarica!“ — oglasi se ded, „nijsem zabil ne!“

„Kam vas pa poslé popelje Bog?“ poprašam deda.

„V Pavlograd.“

„Kaj boste pa tam delali? Ali boste popevali? ...“

„Ne, ne, čujte,“ — kerčmarica prestriže besedo, „saj več ne popeva zdaj, le pripoveda.“

„Kaj, ali da basnuje?“ —

„Pripoveduje, kaj se je z njim godilo po sveti; kako so Kozaki topli se z Lehi in Tatarji, tudi pripoveduje o zmajih, o vragovih — in vedigabog o čem in kom vsem še! ... Znajte, da je preblodil vës svet; tam na Černem morji je bil, v Hluhovu, za Kijevom je bil ...“

„Ali naj bodem samovar pristavila?“ —

„Pristavi ga, pristavi, mati!“ — odgovoril sem.

„Dobro, dobro, kmalu bode čaj pripravljen; če vam bode ljubo, tudi deda pogrejte z njim, a on vam za to kaj pové.“

Kerčmarica pobegne iz izbe.

„Stari, ali že dolgo časa hodiš po sveti?“ — vprašam deda, ko sva bila sama.

„Dolgo, prav dolgo časa uže,“ — odgovoril je ded in bridko vzdihnil. „Oženil sem se bil, a živeli smo tačas v Zaporoških krajinah — kot svobodni Kozaki. Ko so Moskvščanje pustotili naš Koš, uničili bili našo svobodo, vzeli nam pravice in potlačanili bili nas, — dobil je našo zemljaško vas nekov gospod. Ali tlačanstvo mi je nekako težko ležalo na duši — zapregel sem torej, vzel soprogo z otrokoma vred na voz, hčerka je bila stara blezu osem let, sinku pa je malo manjkalo, da nij bil še leta star, — in odpeljali smo se k Černemu morju. Od Tora smo popotovali zmérom po stepi, kakor po morji, nikder nij bilo ni kake vasi, ni kerčme. Tisto leto je bila dolga suša, zató smo hudo morali terpeti. Ker konj nij imel ni paše, niti vode, poginil je tedaj,

mi pa smo péš popotovali dalje; brešno smo povžili, potlej pa smo živeli ob bilji in koreninji. Nij še minolo deset dnij, uže sva pokopala bila deklico in sinka, kmalu za njima pa je onemogla mi žena vsled same lakote in žeje. Nesel sem jo v naročji dalje, dokler nij Bogu oddala svoje duše. Ob Černem morji sem živel trideset in pet let; pretepal sem se s Čerkesi, plavaril sem po Černem morji, dokler se v meni nij vnela želja, po rodnom domu; še enkrat sem pozelel, da bi videl očino, domovje in pomolil na očinej in materinej gomili. Vernem se torej proti svojemu rojstnemu kraju in pridem domov, ali nijsem več poznal domačega kraja. Kder je popreje stala naša hiša, tam je bil gosposkin sadnik; kder je nekedaj bilo pokopališče, ondukaje pa je stala kerčma, a v kerčmi so bili smerdljivi Židje.“

„Šel sem na polje, oziral sem se po domačiji in dalje okrog; spominjal sem se svojih mladih let, svojega očeta, svoje matere, nesrečne soproge, svojih otročičev... solze, debele — kakor grah, kapale so mi po obrazi; ko pa sem se bil izjokal, odšel sem po sveti, kamor so me peljale oči. Uže je trideset let tega, kar hodim in popevam po tem Božjem sveti, trikrat trideset in pet let pa, kar živim, — a prosim, ne verujte gospodnji, — očine hiše nijsem še zabil. Kder in kodar sem banduroval, zdélo se mi je, da sedim pred svojo kočó in da me poslušajo stari ujec, dobra mati — in ljuba ženka in moja otroka ...“

Ded je umolknul, terpko vzdihnil, glava mu je zlezla na persi, po bradi pa mu je solza pobijala solzo.

Malo besed je ded povedal, ali veliko gorjé je tičalo v njih! Nij me hotel razžalostiti, ali vendar-le mi je globoko segnjl v serce, zeló potožil dušo, da je tudi meni nekaj zasvetilo se v očeh, in — ne smijaj se ljubi bralec, — tudi jaz bi bil jel bridko jokati, ko bi ne bilo kerčmarice.

Prišla je in samovar prinesla v hišo — in začela je pripovedati o Trojiškem semnji, katera dekleta so se pomožila, katera so še ostala, naštela je kakih deset, ki so pomerla, napósled pa je vskriknila: „Ded, zakaj ti ničesa ne poveš?!“ —

„Kako bi jaz kaj povedal,“ — jezno odgovoril ded, ker mi ne puščate ni ziniti ne; ščekljate kakor sraka na verbi, gostje pa ...“

„Ni besedice ne čerhnem več, Bog zna, da ne zinem nobene več,“ — ustavila ga je gospodinja, „samo povedite, prosim vas, tisto pripoved o „zaljubljenem hudiču“.“

Ded je prav poželjivo pil čaj, jedel Markovski kolač, in ko je bil poleg tega izpil še dve merici „ruma“, pomladil se je do céla.

„Gledite no, spregovoril je, „kako sem se pokrepčal; zdí se mi, ko bi še imel bandurko, — da bi tudi zapél!“

IV.

Starček skloni glavo in jame s krepkim glasom pripovedati to-le:

„Moj ded je bil Zaporozec. Kodi povsodi je hodil, kaj vse je videl! Ta moj ded je bil visok in vitek, kakor bor, — zdrav, močan, kakor medved, poleg vsega tega pa je bil mogočen čarodejec. V zvezi je bil s čarodejkami, s hudiči, za tega délj se žive duše nij bal na sveti; to je bil rés Zaporozec! Uže ne več mlad — prišel je v Berek, oženil se in postavil kočó. Živel je malo menj, nego sto let, in prav do smerti je imel dober nos, dobre oči, kader pa je zavsél konja, brezí sedla je jezdil v Harkov. Nu, na starost, ko so zimski večeri bili dolgi, če je začel pripovedati, kaj se je vse godilo z njim —

se je človek lahko nasmijal in najokal, časi pa je poslušalce tudi mrzav tresel, moškimi so celó berke vstajale. No, poslušajte, kaj je pripovedal o tem „zaljubljenem hudiču“.

O nekej bitvi s Tatarji je sovražnik konja ubil pod dedom. Žal mu je bilo tega konja tako, kakor lastnega brata — nekaj za tega délj, ker je dober bil za ježo, nekaj pa zato, ker takega berzonogca je celó v Zaporozji težko bilo dobiti. Šel je ded v stepe iskat konja. Tačas to nij bilo tako, kakor je dan danes; tačas je povsodi bila pušča: hodil je po brezpotnih krajih, povpraševal je za pot zdaj solnce, zdaj zvezde.

Blodil je tako nekoliko dni, ded se je malo utrudil, torba z brešnom se mu je začela prazniti, napósled je zmanjkalo celó poslednjega suharčka. Pride k neki Donci, kder se začenjajo pustine; ded je prišel v tako goščavo, da mu je težko bilo prodreti, pa še stemnilo se je bilo. Sede torej pod neko drevo, da bi pričakal meseca — in zadremleje.

Začuti pa o spanji, da ga nekaj vleče; izbudi se — spregleda: mesec je bil užé visoko na nebi, ni najrahljši vetrič nij dihal, a vendar-le se je drevje zibalo in gibalo — zmérom na tisto stran, njemu pa se je zdélo, da ga tudi neka nevidna moč vleče tija. Vstane, ozre se okrog sebe, in zagleda, ne daleč od njega — da stoji visok Kozak v karamzinastem županu, v černih aksamitastih hlačah in v žoltyh črevljih... tako postaven, da bi se bil jedva krasnejši našel v Zaporozji. Stal je mesecu nasproti in migal z rokama, kakor bi bil k sebi vabil koga; kedar je mignil z roko, nagnilo se je drevje k njemu, momemu dedu pa se je zdélo, da ga nekdo po herbtu tolče.

„Kakov hudir je to,“ — mislil je ded tihoma; „ne mara pa je čaralnik to?“ —

Užé ga je hotel ogovoriti, kar začuje, da je nekaj tresnilo za drevjem, a tako silno, da so iskre kresale se okrog. Vpira oči v goščavo, vpira: izpod drevja se prikaže visoko dekle, še mlado, dobro oblečeno, tako krasno, da krasnejšega tudi v spanji človek ne more videti. Strahoma se je približalo Kozaku in križem roci delo na persi. „Zakaj si migal mi?“ — povpraša ga, ali s takim sladkim glasom, da je serce stresnilo se momemu dedu.

„Pa še vprašuješ me, zakaj,“ — spregovori hudič, „ali ne znaš, kako te imam rad? ... breži tebe mi je tudi pekel prazen!“

„Da se ti senja,“ — opomni dekle, „to mi je dosti jasno.“

„Ne blede se mi ne,“ — odreče hudič, „veruj mi, ne bledem... ko hitro te zagledam, potlej sam ne znam, kaj govorim... Čuj, Odarka, povedi mi, ali hočeš biti moja? Oh, ko bi le tisočeri del ti mene rada imela tako, kakor jaz tebe rad imam!“

„Meni nij ničesa do tvoje ljubezni, ne brigaj se tudi ne za-me!“ odrekla je dekle in obrnila se od njega; poberi se mi izpred očíj!“

„Oho!“ — menil je tihoma ded, „kaka ošabnost! takega Kozaka ljubezen pa zameče!“

„Čuj, Odarka!“ — jame zopet ogovarjati jo Kozak; „bodi moja, — vse ti učinim, tebi vse, — vse, kar bi se ti le zljubilo.“

„Ti ne uiniš tega, po čemer moja duša hrepeni...“ oporeče dekle in bridko vzdihne.

„Učinim, veruj mi, učinim,“ — poterdi kozak; prisezam ti na pekel, prisezam na samega očó vseh hudičev — naj onesrečim, da nikoli nobene kristijanske duše ne pogubodem, naj se bodem kopal v blagoslovljenej vodi!“

„Kakov pogan je to, smešno se zaklinja,“ — menil je ded tihoma.

„Ali ne veruješ?“ — povpraša zopet Kozak.

„Ne verujem, ne!“ — odgovori dekle.

„Sam ne znam, kako bi ti, golobičica moja, prise-gel!“ — opomni Kozak, prime devo in poljubi jo.

Ko hitro je bil poljubil jo, po vsej pušči se je razlegnil mlask, drevje se je stikalo in veja se je nagnila k veji; mojega deda je to kar k zemlji prikovalo.

„Oh!“ — jeknila je dekle in prišla se za ustna; „kako si me spekel! iz tebe práv pekel gorí. Če se ho-češ z menoj laskati,“ — dejala je, „mogoče je to le v vodi, na suhem bi me spalil s svojim peklenskim poljubljanjem.“

„Dobro,“ — priterdi Kozak, „idiva v vodo se raz-govarjat.“

Ded se ozre, a dej, poleg njiju je ribnik. Ali je bil užé popreje tú, ali ne, ded ga nij videl, ali je vstal na Kozakovo povelje, kedo bi mogel to znati.

„Kakovo hudirstvo je to?“ — povpraša samega sebe ded; „ali sta kersta to, ali morebiti vraga?“ —

Dedu je bilo nekako tesno v serci, velik strah se ga je lotil. Stermí v te prikazni: jameta se slačiti, dekle je slekla, a ne s svojima rokama, verho obleko, potlej še spodnjo, napósled košuljico, a nij bilo sram je. Ko je ded pogledal jo, stresnil se je vés. Davno se je bilo to zgodilo užé, ali kedar koli je začel pripovedati nam to, mlaskal je, oči so mu kipele iz glave, ker mu je bilo na spominu, kako je bila krasna. Mesec s svojo svetlobo, kakor bi bil s srebrnom oblil njé belo telo; vsa je bila, kakor iz kamena izsekana — in dolgi, černi lasje, kakor kača, tako so se jej vili okrog vitkega ži-vota, sezali so jej čez pas. Obrnila se je nazad — a še krasnejša je bila. Ded jo skerbnejše ogleduje, ali aj: ima rep, ne velikega, a vrag vzemi njé mater, vendarle je rep to — podoba je, da je to dekle — čaralnica.

Pogleda še Kozaka, pa tudi on ima rep, dolg je tako, kakor kakega herta, in igra z njim, kakor maček, kader miško lovi. He, he! Ded je že uganjeno imel, da se je hudič zagledal v čarodejko. Želel je: da bi vama vendar vrag vratova zavil! Hotel je pobegniti s svojega mesta, ali ni premakniti nij mogel noge; kakor bi bil primerznil; rad bi se bil pokrižal, pa nij mogel dvigniti roke. Izpoznal je, da nij drugačega pomočka, nego da se vdáde Božjemu sklepu; pritisne se k zemlji in gledal je, kaj se dalje godí.

(Dalje prihodnjič.)

Smert in mladi mlinar.

(Iz Notranjskih hribov; zapisal J. V—v.)

Po mlinu hodi mlinar mlad,
Ter žvižga, poje prav lepo,
Še lepši piska na pero.
Pa k njemu pride grenka smert,
Prijazno pravi govoré:

„Povej, moj mlinar, kaj ti je?“

„Da zmiraj si tako vesel?“

„Da žvižgaš, poješ tak' lepo?“

„Še lepši piskaš na pero?“

Odgovor dá ji mlinar mlad:

„Zakaj b' ne žvižgal in ne pel?“

„Zakaj b' ne piskal na pero?“

„Vsaj imam žago in tud' mlin

„Pa zraven sedem desetín,

„V mlinu pa kamnov deset;
 „Mi družega ne meljejo
 „Kakor pšenico rumeno.“
 Je govorila grenka smert:
 „Gospod Bog je po te poslal,
 „Da rajtengo mu bodeš dal.“
 Se dalej pravi, govori:
 „Da rajtengo Bogu boš dal,
 „Prevelike merce si jemal.“
 Prestrašen pravi mlinar mlad:
 „Glej! v hiš' imam otrok devet,
 „Če hočeš enga od teh vzeti?“
 Pa dalej pravi grenka smert:
 „Gospod Bog noče družega,
 „Kakor t'ga mlad'ga mlinarja.“
 Prestrašen pravi mlinar mlad:
 „Prav lepo v hiši imam ženo,
 „Vsaj ti jo dam — pa vzemi jo.“
 Se dalej pravi grenka smert:
 „Gospod Bog noče družega
 „Kakor t'ga mladga mlinarja.“
 Zdaj mlinar zgrabi žokavnik,
 Iz mlina je zapodil smert,
 Ki je zavita v merzli pert.
 Pred mlinom smert se vstavila,
 Na mlinarja pogledala,
 Hudo mu zažugala:
 „Le molči, molči mlinar mlad!
 „Zdaj pa boš ležal ves bolan,
 „Da si boš prosil smerti sam.“
 Precej ga glava zaboli;
 Na postljo belo legel je,
 Tud' hudo ga boli serce.
 Ozdravil ni več mlinar mlad.
 Ležal je tak' močno bolan,
 Da si je prosil smerti sam.
 Preteklo leto je in dan,
 Na beli postlji mlinar mlad
 Je rajtengo Bogu šel dat.

Vladimir, krasno solnce.

(972—1015)

(Po Petruševskem in drugih priredil J. Steklasa.)

Sto let je preteklo od časa, kar se je začela ruska država. Za tega časa so v njej vladali Rjurik (862—879), Oleg (879—912), Igor (912—945), žena njegova, Oljga (945—957) in nju sin Svjetoslav Igorevič (957—972). Oni so čestokrat napadali gerško carstvo, tolkli se s sosednimi narodi, podvergli si razna slavjanska plemena ter jim nalagali davke. Ruska država je rasla malo po malo. Narod je proglasil Olega za vješčina, t. j. čarovnika; Oljgo pa za modro. Za Oljge se je pojavila na Ruskem kerščanska vera; Oljga z mnogimi drugimi je prešla sv. kerst. Ali narod se ni hotel odreči poganstvu; da celo sin Oljgin, Svjetoslav, se ni hotel dati kerstiti. Njemu ni bilo nič družega na pameti, nego kervave borbe, lupeški napadi in vojniška slava ruskega naroda; za novo vero se surovi vojniki še zmenili ni.

Svjetoslav je razdelil svojo državo še za življenja med svoje sinove: najstarejemu Jaropolku je dal Kijev; družemu, Olegu, Drevljansko; a najmlajšemu, Vladimiru, na prošnjo Novgorodcev Novgorod. V letu 972 je umerl

Svjetoslav in zdajci sta se začela dva stareja brata med seboj prepirati; nazadnje se vzdigne eden nad družega z vojsko. Oleg je zbežal z boja, padel z mosta v rov ter bil tako zadavljen od konjev, ki so se na-nj zvalili. Ko je to zvedel Vladimir, knez Novgorodski, odpravil se je k moru ter pripeljal s seboj Varjagov, da se osvete nad Jaropolskom za smert Olega. Pripravlja se udarit na brata, namenil je Vladimir ženiti se; poslal je tedaj k polockemu knezu Rogvolodu snubit hčer njegovo Rognjeldo. A Rognjelda je bila že zaročena z Jaropolkom. Rogvolod je poprašal svojo hčer, je li bi ona hotela vzeti Vladimira. Rognjelda pa je odgovorila: „Nočem sezuвати sina robkinje, nego hočem vzeti Jaropolka.“ Po starem običaju, kateri še dan danes v nekterih kerščanskih krajih vlada, sezula je nevesta po venčanju svojemu možu črevlje; o tem je tudi Rognjelda govorila ter imenovala Vladimira sina robkinje, ker je bila njegova mati gospodinja pri kneginji Oljgi. Poslanci so se vernili ter povedali Vladimiru besede Rognjeldine. Vladimir se je silno razsrdil, šel z vojsko na Poločane, vzel Polock, ubil Rogvolda in njegova dva sina, a Rognjeldo vzel nasilno sebi za ženo.

Ko si je Vladimir osvojil Polock, hitel je proti Kijevu ter poslal h kijevskemu vojvodu Bludu poslanca s temi-le besedami: „Pomagaj mi; ubij brata in ti boš dobil od mene velik del. Nisem jaz začel ubijati brate, nego on; jaz sem šel nad njega, zbavši se, da se meni ne bi kaj zgodilo.“ Blud pa jim je odgovoril: „Jaz bodem pomagal tebi po volji in prijaznosti.“ V kratkem se je Kijev predal. Blud je nagovoril Jaropolka, da je šel k Vladimiru in da se mu je predal. Ko je pa k njemu prišel ter se podal ž njim v podkrovnico, prebodla sta ga dva Varjaga. Ubivši na ta način brata, počel je vladati Vladimir sam nad vso Rusijo.

Vladimir se s početka svojega vladanja še zmenil ni za kerščansko vero, nego je postavljajl okrog svoje palače kumire ter jim doprinal šel celo ljudi za žertve. Bojari in starci so kockali, koga bodo bogu za žertvo zaklali. Živel pa je ravno takrat v Kijevu Varjag — kristjan, ki je imel sina in na tega je kocka pala za žertvo. Poslali so tedaj k Varjagu ljudi po sina; oni so rekli: „Na tvojega sina je pala kocka, bogovi so si ga izbrali, mi hočemo tedaj njega žertvovati. Varjag pa je odgovoril: „To niso bogovi, nego dervo: danes celo, jutre pa segnjito. Bog je eden, kteremu se klanjajo Gerci; On je vstvaril nebo in zemljo, zvezde in mesec, solnce in človeka; a vaši bogovi, kaj so vstvarili? Oni sami so vstvarjeni, ne dam jaz svojega sina besom.“ Poslanci so povedali odgovor Varjaga narodu. Množica je obkrožila in vdarila na njegovo hišo ter kričala: „Daj sina v žertvo bogovom!“ Varjag pa je odgovoril: „Če ga res bogovi zahtevajo, naj pošlejo oni enega izmed svojih po-nj, zakaj ste pa vi se razsrdili?“ Narod je na te besede zavpil ter začel po veži razsajati in razbijati; veža pa se je poderla ter očeta in sina zadavila. To sta bila prva kerščanska mučenika na Ruskem; pravoslavna cerkev slavi nju spomin pod imenom Feodora in Ivana.

Služec kumirom ni pozabil Vladimir na čine vojskine; z vojsko je on napadal bližnje sosedne narode ter je vse nadvladal: nekterim je jemal mesta, drugim pa je nakladal velike davke. Tako je preteklo precej časa.

Enkrat so prišli k Vladimiru Bolgari, Muhamedani po veri, ter so mu govorili: „Ti si moder knez, ali ne poznaš zakona vere: veruj v naš zakon in klanjaj se našemu bogu.“ — „In kakšen je vaš zakon?“ vpraša je knez. Bolgari so mu zdaj raztolmačili zakon muhamedanski, da ne sme jesti svinjetine in piti vina. „Dalje so

mu opisovali paradiž za verne muhamedance z neveljivimi devicami in z drugimi slastmi. To se mu je dopadlo, ker je bil jako pohoten. Ali vina ne piti, tega se je pa preplašil ter jim je rekel: „Piti je veselje Rusov, mi ne moremo brez tega biti.“ In tako je je odpustil. Za Bolgari so prišli k Vladimiru Nemci, a poslal je je bil papež, glava sv. katoliške cerkve. Vladimir je je nekoliko časa poslušal, potem pa jim je odgovoril: „Pojdite domu, naši očetje niso vaše vere dozdej prejeli.“ Potem so se prikazali na dvoru Vladimirovem Židi, ter so mu začeli hvaliti zopet svojo vero.*) „A kje je vaša zemlja?“ vpraša je knez. — „V Jeruzalemu,“ odgovorili so Židi, „ali Bog se je razsrdil nad našimi očetmi, ter je razgnal na vse strani zavoljo velikih grehov.“ Vladimir pa jim na to reče: „Da bi Bog ljubil vas in vašo vero, ne bi bili vi razsejani po vsem svetu; vi hočete, da bi se tudi z nami tako zgodilo?“ Židi so na ta nevljuden odgovor odšli. Nazadnje pa so tudi Gerci k njemu poslali svojega modrijana. On je Vladimiru mnogo govoril o drugih verah ter je jako ogovarjal. Ko je govoril o gerških obredih Bolgarov, plunil je Vladimir ter rekel: „To je zares gerdobija.“ Potem pa je začel jako hvaliti gerško vero in njene prednosti pred drugimi; nazadnje pa mu je pokazal sliko strašne poslednje sodbe: pravični so bili na desni strani ter so šli v raj, a grešniki so bili na levi ter so šli v večno muko. Vladimir to videti je izdihnil ter rekel: „Dobro tem na desni, ali zlo onim na levi.“ — „Če hočeš biti s pravičnimi na desni strani,“ odgovoril mu je modrijan, „daj se kerstiti.“ Vladimir je hotel vendar o tej zadevi malo porazsoditi ter je odpustil filozofa rekoč: „Počakal bom še malo.“

Čez nekoliko časa pa je zbral Vladimir svoje bojare (velikaše) in mestne starešine, jim povedal, kaj so govorili Bolgari, Židi, Nemci in Gerci ter je povprašal za svet. Bojari in starašine so odgovorili: „Knez, ti sam veš, da svojega nobeden ne graja, hočeš li pa o tem kaj bolj natanko izvedeti, pošlji razgledat, kako kdo boga časti, saj imaš za to pametnih ljudi!“ Ta odgovor se je Vladimiru dopadel ter je je poslal precej deset razboritih mož, najprvo k Bolgarom, potem k Nemcem in nazadnje k Gerkom. Ko so poslanci pregledavši vse pri Bolgarih in pri Nemcih v Carigrad prišli, zapovedal je patrijarh prirediti službo božjo po prazniški ter Ruse postaviti na prostorno mesto, da bi lahko vse videli in slišali. Rusi so bili čisto osupnjeni, hvalili so gerško božjo službo in patrijarh je je odpustil domu s častjo in z bogatimi darovi. Carja, Vasilij in Konstantin, sta si prizadevala, da dobita Ruse za gerško božjo službo, kar se je njima tudi posrečilo.

Vladimir je zdaj vnovič zbral starešine in bojare, da čuje ž njimi skupaj poročila poslancev. Oni so tedaj začeli govoriti in razkladati: „Mi smo šli najprvo k Bolgarom ter smo videli, kako oni molijo. Oni namreč stojé v mečti (mohamedanskej cerkvi) ter molijo glasno brez pasa; klanjajo se, posedajo in po straneh gledajo, kakor brezumni; pri njih ni veselja; ali dosta žalosti, tuge in smradú; njihova vera se nam ni zdela dobra. Potem smo bili pri Nemcih ter smo videli v njihovih cerkvah mnogo božjih služeb, ali krasote nismo videli nobene. Nazadnje smo prišli k Gerkom, ki so nas peljali v cerkev, kjer nismo znali, je-li smo v nebesih ali na zemlji, kajti na zemlji ne more biti take krasote. Vsak človek pa, ki je okusil kaj sladkega, noče jesti grenkega; tako tudi mi nočemo druge vere.“ Bojari pa

so na to rekli Vladimiru: „Ko bi gerška vera ne bila dobra, gotovo bi je ne bila sprejela tvoja babica Oljga, ki je bila modrejša nego drugi ljudje.“ — „Kje pa bi mi sv. kerst prejeti mogli?“ vpraša knez. „Kjer ti je ljubo,“ odgovorili so bojari.

Vladimir je sklenil prejeti sv. vero z bojem; on je hotel namreč pokazati Gerkom, da ostane kakor poprej sloboden rusk knez, a ne podložen gerškim carjem, akoprem je njihovo vero sprejel. Zavoljo tega je šel na gerško mesto Korsun v Krimu, ktero je po velikih mukah nadvladal. Od tukaj je poslal k gerškima carjema, Vasilju in Konstantinu, vprašat, je-li bi mu dala za ženo njuno sestro Ano, ker drugače bode on napadel Carigrad. Carja sta odgovorila, da dasta njemu sestro, ako prejme sv. kerst, ali poganu se kristijanka ne more vdati. Vladimir je na to sporočil, da se hoče dati kerstiti. S trudom so nagovorili Ano, da potuje v Rusko. „Meri je tje iti kakor v sužnjost,“ terdila je ona, „bolje bi mi bilo tukaj umreti.“ Nazadnje pa je ona vendar privolila, in ko je prišla v Korsun, dal se je Vladimir z vso svojo rodovino in spremstvom kerstiti. Ime je dobil Vasilij ter se je poročil z Ano leta 988.

Pripovedajo, da so Vladimira pred tem oči bolele in da je on po kerstu precej ozdravil, častil Boga ter rekel: „Še le zdaj sem spoznal pravega Boga!“ Pri tej priliki se jih je dalo zopet mnogo kerstiti.

Vernivši se v Kijev, zapovedal je Vladimir vse kumire ssekati in sežgati, a Peruna je zapovedal privezati za konjski rep ter ga vleči z gore v Dneper. Narod je sicer jokal, ali knez ni tega branil. Peruna so tolkli s palicami, potem ga zgrabili in vergli v vodo ter ga s koli odrivali od brega, da ga je voda odnesla. Potem je razposlal Vladimir po mestu duhovne, da nagovarjajo narod k novej veri, ker so se pa nekteri branili pred novo vero, zagrozil jim je knez ter poklical ves narod ven iz mesta k reki. Drugi dan zjutraj je prišel knez k Dnepru s caričinami in korsunskimi duhovni. Naroda se je zbralo neizmerno mnogo; nekteri so stali v vodi do vrata, drugi do pers, otroci pa so hodili, kjer je bilo plitvo pri bregu, nekoje pa so starši držali na svojih rokah; duhovni so brali molitve ter ves narod kerstili. Vladimir se je jako radoval, da je sam in ves njegov narod spoznal pravega Boga ter je tako-le molil: „Bog, ki si vstvaril nebo in zemljo, poglej na te nove ljudi, in daj jim Gospod spoznavati Tebe, pravega Boga, kakor so Te spoznali drugi narodi; uterdi v njih pravo, živo vero, in meni pomagaj, Gospod, proti nasprotnemu vragu, da upajoč na Tebe in na Tvoje carstvo, premagam njegova napastovanja.“

Pokerstivši Kijevljane začel je Vladimir zidati cerkve na tistih mestih, kjer so poprej stali kumiri; po mestih in vaseh je naganjal narod k novej veri ter je povsod razpošiljal duhovne. Skoraj povsod je narod duhovne poslušal ter se ni vzdikal proti povelju kneza Vladimira; samo sem in tam je ostal kak vnet pogan pri svojih kumirih. Mesto Novgorod pa je bilo izmed vseh krajev najbolj uporno, vendar so bili prebivalci z velikim trudom umirjeni po veliki moriji. Tudi tukaj so Peruna vergli v vodo, in na mestu, kjer je stal, bil je kasneje sezidan vjidiški samostan.

Za Vladimira se ni pokerstila vsa Ruska; za tako važno delo bilo je treba mnogo časa in tudi mnogo truda. Ali najtežavneje delo je bilo že doveršeno, in temu je mnogo pripomoglo to, da so verske knjige bile že prevedene na slavjanski jezik in da je narod mogel v cerkvi moliti v svojem jeziku. Knjige pa sta prevela na slavjanski jezik brata sv. Ciril in Metod, več nego sto let

*) Te Žide je poslal kan Kozarov, ki je bil židovske vere.

pred Vladimirom. Vladimir pa je zapovedal te knjige prepisavati (tiskati takrat še niso razumeli), in ker takrat ni bilo v Ruskej skoraj nič pismoznanih, velel je odbrati sinov iz boljših rodbin ter je dati v šolo, da se naučé pisati in božjo službo opravljati. Tako se je preskerbel Vladimir z duhovni. Ruske matere pa so te svoje dečke kot mertve objokovale, ker te žene (po opazki letopisa) niso bile še zadosti v novej veri uterjene.

Ves drugi človek je postal Vladimir od tega časa, kar je sprejel Kristusovo vero. Zdaj ni nič več hrepenel po razširjanji ruskih mej, nego on je toliko skerbil, da sovražniki niso v njegovo državo silili. Največ je imel posla v Pečenezi. Da pa laglje svojo državo brani pred napadi, sezidal je na Dnepru in na pritocih njegovih nova mesta ter postavil va-nje posadke iz severnih pokrajin. Pogostoma je šel tudi sam s svojim spremstvom, da prepreči napade stepnih barbarov; ali pa je poslal svoje vojskovodje, da zadušé upore in roparije poganov, ki so pobegnili iz mest v šume in stepe, kjer so osnovali mnogobrojne derhali. Ko je nekoliko roparjev polovil, pripeljal je je k arhieriju (duhovnu), da ga popraša, kako naj je kazni. Arhierij pa vpraša Vladimira: „Zakaj ne kazniš razbojnikov?“ — „Bojim se greha,“ odgovoril je knez, in še le na prošnjo arhierijevo in svojih starašin, je kaznil on té hudodelnike. A poprej, kot pogan, ni se bal prelivati kervi človeške ter je še celo svojega lastnega brata ubil. Znaoč, da Kristusova vera zapoveduje dajati miloščino, vzel je Vladimir na svoj kneževski dvor vse siromake in revne ter zapovedal dajati jim hrane, pitja in denarja. In kadar bolni niso mogli k njemu na dvor, zapovedal je, da se jim raznesi po mestu: kruh, meso, ribe, razno sadje, kvas in med. Na nedelje in praznike je obderžaval Vladimir gostbe, pozival narod ter mu delil denar. In veselila se je duša Vladimirova, da so hodili ljudje k njemu na gostije na kerščanske praznike, da so tako laglje poganске pozabili. On je dajal take gostije skoz celo leto.

Vladimir je bil velik prijatelj cerkev, katerih je mnogo sezidal. Posebno lepa je desetinska cerkev v Kijevu, sezidana od nabrane desetine. Duhovne je preskerbel z dobrimi dohodki in pooblasticami. Najbolj pa je ljubil knez svoje spremstvo ter je vse za-nj žertvoval. „Z zlatom in srebrom,“ je rekel, „si ne morem kupiti tacih vojakov, ali s tacimi vojniki morem dobiti lahko zlata in srebra.“ S svojim spremstvom se je posvetoval po tadašnjem navadi o najvažnejših zadevah, o vojski in o postavah. Njegova darežljivost in slava je mikala na dvor najveljavnejše junake te dobe in ruski letopisi in narodne pesmi nam jih mnogo proslavljajo na pr. Ivanoviča, Aleša Popoviča, Cirila Plenkoviča, Dobrinja, Nikitiča, Rogdaja in posebno Ilja Muromca.

Vladimir je bil pravi knez, — stari ruski knez: na bojnem polju grozen, na veselej gostbi vesel in zgovoren in do siromakov darežljiv in milostljiv. Za njega je razcvela ruska zemlja, za njega se je začela imenovati sveta in pravoslavna in za njega je postala silna. Po tem takem ni čudno, da se je spomin na kneza ohranil do današnjih dni in da ga je narod imenoval „krasno solnce“ ruske zemlje.

On je umerl v Berestovu, na svojem najljubšem bivališču, leta 1015. Mertvega so zavili v pregrinjalo ter so prederli dlažbo, da so ga mogli iz gornjega nadstropja s konopcem spustiti, ker ne bi bilo dostojno, ko bi ga skoz vrata nosili; potem so ga deli v marmorno rakev ter odpeljali na saneh v cerkev matere božje, katero je dal sam sezidati. Ruski letopisci ga imenujejo „veli-

kega“ a pravoslavna cerkev „svetega“ in narod ga kot tacega časti.

Arabska kava.

Po vsem svetu znana kava Moka raste v deželi Yemen; imé Moka prihaja od arabskega mesta enakega imena, odkoder se izvažá. Čisto majhni vzroki učinijo, da je kava izverstna ali pa prav slaba. V Evropi že zdavnaj ni več one izverstne arabske kave, ki je bila nekda; kajti nepošteni kupčevalci vso pokvarijo. Nekoliko se pa tudi spridi na ladijah, kajti morska sol prevzeme na dolgej poti vse stvari. Tako na primer se dobiva le na Ruskem pravi čaj, ker ga dovažajo po suhem, oni pa, ki pride po morji, izgubi dosti svoje prvotne lastnosti; ravno tako se godi s kavo. Celo kratka pot po rudečem morji iz Dšidde v Suez pokvari kavo, da nima več prejšnjega okusa. Kdor hoče pravo arabsko kavo piti, mora si jo preskerbeti od karavan, ki pridejo po suhem. Tako kavo piti se pravi zavživati najslajšo pijačo na svetu. Žampanjec in druge imenitne pijače niso še senca ne proti tej. Ako pride popotnik po dolgej ježi v puščavi proti večeru do senčnatih palm, se tukaj vleže in ogenj zakuri, potem kavo sežgè, jo v možnarji dobro stolče in skuha, da potem sme reči, da zavživa najslajšo stvar, ki si jo more misliti na svetu. — Tukaj počiva ter gleda, kako solnce zahaja za peščene holmiče, med tem ko se velblodi poležejo krog njega, sluge pa čepé krog ognja ter pušijo tabak. Milo boža hladni vetrič popotnikov obraz in košate palme šumljajo s svojimi krasnimi peresi, kakor bi si kaj pripovedovale; popotnik pa se zamisli in zavžita žlahtna kava stvarja mu najkrasnejše fantazije v glavi. Egiptovske gospé, katerim so vinske pijače prepovedane, nadomestujejo si s kavo to, kar stori pri nas vino. Kader se navžijejo kave, so veseli, plešejo, smejejo se in uganjajo razne burke, kakor kaka pariška dama, kedar se napije žampanjca. Mnogo se vé da stori tudi arabsko podnebjé. Kava se deli v tri verste: 1. izbrana kava, iz katere se odpravijo vsa sterta in slaba zerna; 2. neizbrana kava, kakor se pridela; 3. izbirkí iz prve verste, ki so sevéda mnogo slabši pa tudi ceneji. Zató se mnogokrat neizvedeni kupei prevarijo, ko mislijo bogvedi kaj kupiti z arabsko kavo, pa dobé izbirké. Vendar pa so ti izbirkí še vedno boljši, nego najdrajša kava iz Jave, česar vzrok je arabska zemlja. J. P.

Čudna hiša.

(Spisal Mérovčkov Prostošlav.)

V drugi polovici sedemnajstega stoletja, za časa ruskega cara Aleksija Mihajloviča živel je bojar Artemon Sergijevič Metvejev. Bil je odgojitelj carinje Natalije Kirilovne Naričkinovne, matere Petra velicega, deželni glavar in poleg tega višji sodnik strelicev. Modrost in vdanost do svojega gospodarja ste ga bili pripeljali do najčastnejše stopinje; bil je carjev ljubljeneč. S svojo dobrovoljnostjo, z blazim svojim srcem in prijaznostjo si je bil pridobil ljudstvo, ki ga je skoro po božje čestilo.

V Moskvi je bival le v bornej koči. Mnogokrat mu je očital car, zakaj si ne napravi palače. A Matveju se je borna hišica tolikanj priljubila, da je ni mogel zapu-

stiti. Slednjič mu car sam veli zidati palačo. Zdaj se ni mogel več izogibati; dejal je toraj, da si sam napravi novo bivališče in ukazal je, naj se jamejo voziti priprave za zidanje. A za temelj je manjkalo kamenja; ni bilo moč, dobiti ga v Moskvi. Počil je glas po mestih, da si Matvejev vsled pomanjkanja kamenja ne more zidati palače.

Drugi dan pošljejo strelci in ljudstvo odbornike k Matveju. Poklonijo se mu rekoč: „Strelici tvoji in ljudstvo te pozdravlja. Čulo je, da si hočeš zidati palačo, pa da ti primanjkuje kamenja za temelj. Prosi te, sprejmi ga od njega v dar.“

„Ljubi prijatelji!“ jim zaverne Matvejev, „najserčnejša hvala za vaš dar; vsaj vam rad plačam, ako mi hočete prodati kamenje; premožen sem.“

„Nikedar ga nam ne zamoreš preplačati, ljudstvo ti ga ne proda za vse tvoje zaklade, z veseljem pa ga podari svojemu dobrotniku; prositi te, ne zametuj njihovega daru.“

Matvejev dovoli. Ko pa drugo jutro pride na dvor, začudi se, kajti napolnjen je s spominki in grobnimi kamenji. Kmalu pridejo tudi odborniki in pravijo: „Tu imaš dovolj kamenja; pobrali smo ga bili raz grobov sebi dražih: preplačati ga nam z zlatom ne moreš. A možu, ki mu čestitamo kot svojemu najblažjemu dobrotniku, ki nam je storil že tolikanj dobrega, njemu z veseljem podarimo, kar nam je najdražje.“

Matvejev se zjoče; potem gre k caru, pa mu vse pové.

Car Aleksij pravi: „Vzemi kamenje! Kako te mora ljubiti ljudstvo, da gomile svojih dražih razkrije, da ti pomaga iz zadrege. Prijatelj moj! tudi jaz bi sprejel tak dar od ljudstva.“

Matvejev odide domu, zahvali se ljudstvu, pa z mertvaškimi kamenji sozida hišo.

Dve kavki pa kača.

Dve kavki, starec in starka, ste imeli gnjezdo na nekem drevesu; pa mladiče jima je vselej velika kača požerla, ki je v votlini istega drevesa prebivala. Ko je imela tedaj starka zopet jajca leči, reče starec: „Pojva in zapustiva to drevo, dokler bo ta hudobna kača tukaj, ne bova nikoli svojih mladičev odgojiti mogla.“ To je gotovo, da ni sreče v hiši, v kateri hudobna žena, nezvest prijatelj, poredni posli, ali strupene kače prebivajo.

Ali on ji odgovori: „Ljuba moja, nič se ne boj. Do zdaj sem mirno prenašal kačino hudobijo, ali zdaj bo druga pela.“ Kavka vpraša: „Saj ne moreš s to veliko in močno kačo se v boj podati!“ Ali on pravi: „Zakaj neki bi se bal? Kdor ima pamet, ima moč, neumnež ne premore nič; ošabnega leva je majhen zajček ugonobil.“

Starka vpraša: „Kako se je to zgodilo?“ In on pripoveduje: „Na visoki gori je lev živel, in je neprestano moril živali. Tedaj se zberejo vse živali, in poročijo levu: Gospod! zakaj hočeš vse živali pomoriti? Daj nam mir, in mé te bomo vsaki dan eno žival za tvojo potrebno hrano pripeljale. Lev je bil s tem zadovoljen. Tedaj so mu dan za dnevom pošiljale izgovorjeni davek. Pride versta na starega zajčka. Ta si misli sam pri sebi: Vljudnost je dobra, kedar se spleča; maram pa, naj levu vstrežem, ali naj ga vjezim, ko mi je umreti! Hočem tedaj prav počasi se naprej pomikati. In kakor je mislil, tako je tudi storil.“

Ko lev, že lačen, zajca zagleda, da se počasi bliža,

ves jezen na-nj zareži: „Kaj se tako dolgo obotavljaš?“ Zajec mu odverne: „Jaz nisem kriv, da malo pozno pridem. Po poti tu sém gredé srečal sem družega leva, kateri me je zgrabil, in me je le izpustil, potem ko sem mu s prisego obljubil, da se nazaj vernem, potem ko bom tebi to reč naznanil.“ Lev še bolj razkačen pravi: „Le hitro pelji me in pokaži mi, kje ta hudobnež stane.“ Zajec pelje ošabnega leva do globokega vodnjaka, ter mu pravi: „Glej tu notri je!“ Lev pogleda ježno v vodnjak, zagleda v njem svojo lastno podobo, pa misli, da družega leva vidi. Poln jeze in napuha šterbonkne v vodnjak in pogine. Zato pravim: Kdor ima pamet, ima moč; neumnež ne premore nič; ošabnega leva je majhen zajček ugonobil.“

Starka pravi na to: „To že vidim, kako se je zgodilo. Kaj počneš pa ti s to kačo?“ On ji odgovori: „Vsaki dan prihaja sem kraljevič, da se koplje v bližnji vodi. Kedar se pride zopet kopat, pojdi tje, ugrabi s kljunom zlato verižico, ki jo okoli vratu nosi, in ki jo med kopanjem od sebe dene, pa prinesi jo sem v to votlino. Kraljevičevi služabniki bodo zlato verižico iskali, pri tem kačo v votlini našli in jo ubili.“ Kraljevič je prišel se kopat, in kavka mu je zlato verižico v tisto votlino odnesla. Služabniki, ki so jo iskali, so kačo našli in jo ubili. Zato pravim: Kar ni mogoče s silo opraviiti, dá se storiti z zvijačo. Slaba kavka je silno veliko kačo očalarico z zvijačo premagala.

Drobtine.

Življenje po smerti. Sveti Avguštin piše od pobožnega in krepostnega zdravnika Genadija, ki je v Kartagi živel, da ga je v njegovi mladosti dokaj vznemirovala misel: „Je li po tem življenji še drugo življenje, ali ne?“

Enkrat se mu prikaže po noči v sanjah lep svetel mladenec, ki mu reče: „Pojdi z menoj!“

Genadij gre z njim, in pride v čuda lepo, dobro razsvitljeno kristalnato mesto, kjer so mu od dveh strani nepopisljivo lepe pesmi v ušesa donela.

Ko se je iz spanja prebudil, je premišljeval svoje sanje, kakor navadno delamo tudi mi, ko se nam je kaj sanjalo. Prihodnjo noč se mu je v spanji zopet prikazal svetli mladenec, in ga je vprašal: „Ali me poznaš?“

„Da, poznam te,“ odgovori Genadij.

„Ali se še spomniš na vse, kar si snoči slišal?“ ga vpraša mladenec.

Genadij odgovori zopet, da se spomni.

Vpraša ga še na dalje: „Ali si bedel, ali si spal, ko si vse to videl?“

„Spal sem,“ odgovori Genadij.

„In kar sedaj vidiš, ali vidiš tudi v spanji?“

„Gotovo vidim v spanji,“ odgovori speči zdravnik.

„Zdaj tedaj,“ vpraša mladenec, „kje je tvoje telo?“

„V moji sobi, na moji postelji.“

„Ali je tvoje oko odperto? ali je tvoje uho čujoče? Ti slišiš in vidiš, kaj ne? — S katerim očesom me tedaj vidiš, in s katerim ušesom me slišiš?“

Genadij ni vedel nič več odgovoriti.

Mladenec pa, ki je hotel svoj nauk skleniti, pristavi: „Kakor so tvoje telesne oči in ušesa zdaj, ko na postelji ležiš in spiš, zaperte in nič ne delajo, kakor se to v spanji godi, in ti vendar vidiš in slišiš; tako vedi in zapazi si, da bo tudi po smerti, kedar bodo telesni počutki počivali in nič več ne delali, vendar v tebi in v

tvoji duši življenje in zavest, ter boš slišal, videl in čutil. Veruj tedaj na življenje po smrti, in nič ne dvomi.“

Genadij se prebudi, in nikoli več ni nad to resnico dvomil.

Nasmehljaj na smertno uro. Pobožen starček je bil na smertni postelji; otroci njegovi in vnuki so stali okoli postelje. Zdelo se je, da mirno spi, oči je imel zaperte, in trikrat se je nasmehnil. Ko svoje oči zopet odpre, vpraša ga eden izmed njegovih sinov, zakaj se je trikrat nasmehnil?

Pobožni starček pravi: Mislil sem najpred na vse veselje, kar sem ga svoje žive dni vžil, in posmehnil sem se, da človek te mjlilne pene toliko obraja.

Potem sem mislil na vse terpljenje, kar sem ga svoje žive dni skusil, in veselilo me je, da me zdaj njegovo ternje ne bo več zbadalo, in da je čas že tu, da požene rože.

V tretjič sem pomislil na smert, in nasmehnil sem se, da se človek tolikanj boji tega božjega angelja, kateri ga reši vsega terpljenja, in popelje v večno veselje.“

Kdor pobožno tu živi, se vedno tamkej veseli.

Starčekov blagoslov. Papež Pij VII. je po poti vsem mimogredočim sveti blagoslov dajal. Enkrat vidi mladenčca, ki se ni odkril; papež stopi bližje k njemu in ga vpraša: „Ti menda nisi katoličan?“ — „Ne, jaz sem protestant,“ odverne mladenec, in se mu spoštevno odkrije. Papež mu na to vljudo reče: „Mladi kristjan! če tudi ne maraš za papežev blagoslov, vedi pa, da blagoslov, ki ti ga dá starček, ti škodovati ne more.“ Pri teh besedah globoko ginjenega mladenčca blagoslovi.

Zakaj njih več na pekel ne verujejo? Nekdo je bil vprašan, zakaj ne veruje na pekel? „Ako bi na pekel verjel,“ odgovori, „tedaj hi moral tudi verjeti, da pridem enkrat v pekel; zato pa raje na-nj ne verujem.“ Ni jih malo, kateri v tem neverstvu svoje tolažbe iščejo.

Kako se je neki Anglež spreobrnil. Meseca maja leta 1855 je našo prijazno Gorico zapustil blag mož iz Angleškega, ki je nekaj let tu med nami s svojo družino živel, pa se je nazaj na Angleško v svojo domovino vrnil. Ta mož se kliče Friderik Wilhelm Wingfield, učen mož, ki je tudi nekaj knjig v svojem angleškem jeziku na svetlo dal, med drugimi je za nas imenitno njegovo popotovanje po Dalmaciji in Černigori, ki je bilo leta 1856 v Londonu natisnjeno. Da je mogel na tem svojem popotovanju s tamošnjimi ljudmi govoriti, se je poprej tu v Gorici jugoslovenskega jezika dosti dobro naučil. Predno je v Gorico prišel, ko je bil še na Angleškem, bil je angličanske vere, in sicer angličanski župnik ter je imel imenitno službo v Londonu. Kako se je h katoličanstvu spreobrnil, mi je on sam blizo tako-le pripovedoval: „Jaz sem bil angličansk fajmošter v Londonu, in imel sem prav dobro mastno faro. Ali bil sem Pusejist. Mi Angličani, kakor sploh protestantje, ne verujemo v vice; pa glejte nedoslednost! vendar molimo za mervje. Že to se mi je čudno zdelo, ker sem si mislil: čemu treba moliti za mervje, ako ni vie? Če je človek v nebesih, tedaj ni treba za-nj moliti, ker ničesar ne potrebuje; če je pa v peklu, tedaj mu molitev nič več ne pomaga! — Zdelo se mi je potrebno, nove molitvene bukvice za take molitve po mervjih mojim faranom v roke dati; mislim in mislim, kako bi take molitve napisal, kar mi pride po naključbi en brevir v roke, kakor ga rabite vi katoliški duhovniki; officium defunctorum, kakor sem ga našel v tem brevirju, kar naravnost v angleški jezik prestavim in izdam.“ *) Že

med prestavljanjem me je Bog klical k prestopu; ko sem pa knjižico v natis dal, bilo je leta 1845 okoli velike noči, sem popolnoma spoznal zmoto naših Angličanov, obiščem Wismana pa Newmana, in v nekaj dneh sem bil katoličan, kakor me zdaj vidite. Molitve za mervje pa vice so me h katoliški veri pripeljale!“ — Tako mi je blagi mož pripovedoval. Vsled svojega prestopa iz Angličanske h katoliški veri je zgubil v Londonu svojo faro, in je prišel v naše kraje živet s svojo ženo, ki je hči bogatega Londonskega bankirja, in ki se je tudi, kakor on, v katoliško cerkev vrnila; in še le leta 1855, potem ko se je njegov tast bankir, hud Angličan, z njima zopet sprijaznil, sta se v svojo domačijo nazaj podala.

Št. K. č.

Pregled ljudi celega sveta. Na celem okrogu naše zemlje štejejo sedaj okoli 1288 milijonov duš. Oni govorijo 3642 jezikov in narečij. Raznih vér štejemo okoli tisoč. Katoličanov je 185 milijonov. Protestantov vsake barve je okoli 100 milijonov. Nezedinjenih Gerkov je 80 milijonov, družih kristjanov je 15 milijonov. Judov se šteje šest do sedem milijonov, Mohamedanov 70 milijonov. Po tem takem ostaja še okoli 830 milijonov nevernikov ali poganov. — Umerje jih poprek vsaki dan 91.554 ljudi, vsako uro 3730, vsako minuto 60. Po čez vzeto življenje ljudi na tem svetu je 33 let; ena četert ljudi pomerje v prvih sedmih letih življenja, polovica jih pomerje do sedemnajstih let; med 1000 ljudi je komaj eden, ki doseže sto let, med 500 eden doseže 90 let, in med 100 eden 60 let.

Razne novice.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Preč. g. Jož. Turkowitzer, knezoškofijski svetovalec in župnik v Št. Martinu blizo Belaka, je imenovan za častnega korarja Kerške škofije.

Za provizorja gresta čč. gg.: Jožef Peterman, kaplan v Št. Kocijanu v Nemško Kaplo in Matevž Markovic v Št. Pavelj na Zili.

Dne 16., 18. in 20. meseca julija bodo milostljivi knezoškof bogoslovcem delili više blagoslove.

Razpisane so sledeče fare: Nemška Kapla in Terbiz do 23. julija; Ingolsthal, Kremnica in Ljubno do 18. avg.

Slovenska Matica. Tajnik slovenske Matice v Ljubljani prosi vse tiste Maticarje, ki so spremenili svoje bivališče, da mu to neposredno ali po poverjenikih naznaniti blagovolijo in se s tem popravijo zmešnjave v imeniku matičnih udov.

† **Jurij Caf,** slavni slovanski jezikoslovec, kakoršnih je po celej Evropi le malo število, vstrelil se je 3. t. m. sam v stanju popolne blaznosti. Živel je že več let kot dosluženi duhoven v Ptui in se marljivo pečal s preiskovanjem raznih jezikov, katerih je mnogo poznal. Zadnje tedne je začel bloditi in misliti, da mu je smert odsojena. V takem nezavednem stanju si je sam življenje vzel. Naj mu bo zemljica lahka!

Skušnje zrelosti bodejo na celovski realki v drugi polovici meseca julija in na gimnaziji še le perve dni avgusta. Kakor čujemo, je tudi letos v primeri precejšno število slovenskih maturantov, katerim serčno želimo dober uspeh in zdatno delovanje v stanovih, katerim se bodo posvečili ter upamo, da v daljavi ne bodo pozabili domovine, nanj upajoče. Mnogo sreče!

Požarni brambovi so zadnje dni meseca junija od 27. do 29. imeli v Celovcu veliko svečanost in zabavo, h katerej je bilo prišlo več kakor 1000 požarnih brambovcev

*) Naslov je: Prayers for the dead.

iz več ko 70 raznih krajev; zastopani so bili tu ne samo Nemci, ampak tudi Ogrji in Hrvatje. Zadnji so seboj pripeljali godbo tamburašev, ki je tu kaj dopadla. Cela svečanost se je veršila dostojno, le vreme je večkrat pokazalo, da se nikar ne briga za enake človeške naprave in je z bleskom in treskom razveseljevanje večkrat kalilo. Dopadlo je nam, da so se Hrvatje, ko je eden naših prusakov v svojem govoru celo svečanost hotel smatrati kot shod „deutscher Brüder“, koj na noge postavili in ga dobro zavernili, da se oni ne dajo prištevati nemškimi bratom.

Nov vojni minister. Silno veliko hrupa v zadnjem času je napravila prememba v našem vojnem ministerstvu. Dosedajni vojni minister Kuhn, o katerem se pripoveduje, da je najgorkeji prijatelj ustavovercev in je bil baje med tistimi, ki so ob svojem času Hohenwartovo ministerstvo pokopali, je odstopil in mesto njega je cesar poklical Kollerja, ki je bil dozda cesarski namestnik na Češkem. Za ces. namestnika na Češko je prišel znani Weber iz Moravskega in za Moravsko je Possinger imenovan za namestnika. V teh premembah najdejo nekteri, da se bode vlada zopet začela porazumevati s Čehi, kar pa ni posebno verjetno. Bolj verjetna je misel, da so omenjene spremembe vzročile edino le vojaške razmere.

Nove volitve na Češkem v deželni zbor so pokazale, da češki narod stoji na strani tako imenovanih Staročehov. Razun 6 Mladočehov in 2 ustavoverca so vsi izvoljeni poslanci Staročehi.

Repata zvezda. 17. aprila t. l. je zvezdoslovec Coggia (Kocija) v Marzelji našel novo repatico, katero zamore sedaj vsakdo že s prostim očesom opazovati. Najde se jako lahko in sicer je blizu zadnje svetle zvezde pod imenom „velicega ali koroškega voza“, našemu ljudstvu znanega sozvezdja. Do druge polovice meseca junija je bila ta repatica le z dobrim dalnogledom zapazljiva. Bila je, kakor se je že precej natančno izračunilo, 1. julija 13⁴/₅ milijonov milj od sonca in 13¹/₂ milijonov milj od zemlje oddaljena. Od 1. julija sem se je zemlji bolj hitro bližala in najbližje ji bode okoli 20. julija, ko bode daljavo od zemlje do repatice le 6 milijonov milj znašala. Takrat se bo tudi najbolj svitlo svetila, ali mi je ne bomo več videli. Do 11. julija je namreč circumpolarna, to je celo noč vidljiva, od 11. naprej bo za nas vedno hitreje zatonila in 17. julija jo bomo skoraj gotovo zadnjikrat videli.

Dohodki družbe sv. Mohora l. 1874.

Novi dosmertni udje:

— Likar Jan., kaplan v Bovecu (II. poš.)	gld. 6 . —
493. Bizjak Tomaž, kmet v Dreženci	15 . —
494. Kazuilnica za moške v Gradu	15 . —

Letnino so poslali:

Preč. g. Holiber Miha, župnik v Vetrinji	gld. 14 . —
Stoklas Mat., župnik v Maribergu	18 . —
Lovrenčič Franc, župnik v Mali Nedelji	102 . —
Šijanec Lovro, nadučitelj pri sv. Križu	53 . 80
Hašnik Jože, župnik pri sv. Jurji	109 . —
Stiplovšek Val., kaplan v Skalah	96 . —
Jetmar Edvard, župnik v Mohličah	8 . —
Šabec France, tergovec v Podgradu	55 . —
Kikelj Tom., župnik na Rudi	24 . —
Dolžan Jern., župnik v Radovici	6 . —
Kotnik Miha, kaplan v Velesovem	9 . —
Vavken Andrej, učitelj v Cerkljah	11 . —
Kapus Jan., župnik v Kropi	7 . —
Jazbec Anton, kaplan v Staremtergu	253 . 90
Walter Franc, župnik v St. Vidu	30 . —
Rozman Jože, dekan v Konjicah	367 . 80
Kaplenek Janez, fajmošter na Blokah	107 . 60
Kodermac Jan., kurat v Gradiški	6 . —

Preč. g. Novak Josip, dekan v Kočevji	gld. 19 . —
Artelj Bl., župnik v Kranjski gori	44 . —
Aljaž Jakob, kaplan v Terzihu	103 . 60
Ivanč Mart., dekan v Šmarjih	205 . 40
Kališnik Sim., kaplan v Belaku	58 . —
Vigle Ferdo, pos. na Ziljski Eistrici	8 . —
Centrih Ant., dekan v Rogatecu	193 . 70
Jekše And., dek. za Log in Sedlo	20 . —
Sordat Jože, župnik v Kamnjah	76 . —
dr. Lipold J. E., župnik v Smartau	39 . —
Pušavc Val., dekan v Jelšanah	32 . —
Merčnik Anton, kaplan v Lutomeru	152 . 70
Šluet Jože, dekan v Velikovu	203 . —
Florjancič Jožef, dekan v Gornjemgradu	438 . —
Par Val., župnik v Gotovljah	31 . —
Tribnik Karol, kaplan v Rušah	78 . 90
Böheim Janez, kaplan v Laškem tergu	213 . 70
Lesjak Val., župnik v Štebnu	21 . —
Majoiger J., profesor v Mariboru	16 . —
Bosina J., dekan za Vlinje	30 . —
Cank Mat., župnik pri sv. Marjeti	14 . —
Kočevar Ferdo, kr. rač. uradnik v Zagrebu	46 . —
Doljak Štefan, dekan v Devinu	59 . 60
Jeram Jože, dekan za Šebrelje	21 . —
Šket Jože, župnik v Kerčanjah	8 . —
Mercina Franc, dekan v St. Petru	138 . —
Lijavnik Janez, prošt v Doberlivesi	211 . —
Bergman Val., župnik pri M. D. na Jezeru	80 . —
Simonič Jožef, dekan pri sv. Jurji	234 . 30
Fröhlich Ant., nadžupnik pri sv. Križu	6 . —
Domicelj Anton, duhoven v Orehku	18 . —
Kalan Rajm., župnik v Robu	27 . —
Vlah Vekoslav, župnik v Kastvi	37 . —
Muršec Ant., kaplan v Lučah	10 . —
Novak J. sip, kaplan v Loki	6 . —
Marinič Jan., župnik v Lipi	18 . —
Pirc Matej, korvikar v Gorici (III. poš.)	22 . —
Cernoša Sim., župnik v Črešencah	15 . —
Stajanko Alojz, župnik v Stopercach	18 . —
Fabris Drag., dekan v Bazetu	22 . —
Žiček Anton, župnik v Delu	60 . —
Čuček Jožef, dekan v Jarenini	176 . 30
o. Martin Jurhman, previdnik pri sv. Vidu	60 . —
Polak M., župnik v Šmarjeti	15 . —
Rakeb Jožef, farni oskerbnik na Golšovem	13 . —
Gođec Janez, župnik v Glinjah	11 . —
Jošt Jože, župni oskerbnik na Strojni	13 . —
Marušič Janez, vikar v Nabresini	19 . —
Antolič Janez, župnik na Ptujski gori	42 . —
Koglnik Mat., prošt v Trajbergu	51 . —
Doljak Jakob, dekan v Tominu	355 . —
Janžek Edvard za Pišce	48 . 50
Eichholzer Alb., župnik v Ločah	12 . —
Šlaker Jožef, župnik v Monti	9 . —
Valentičič Štef., kaplan v Kostanjevici	14 . —
Pelizon Jožef, župnik v Zgoniku	11 . —
Feichtinger F. X., župnik v Guštanji	27 . —
Arko Janez, župnik v Jančah	10 . —
Farni poverjenik na Radišah	36 . —
Dolinar Janez, župnik v St. Janžu	35 . —
Einspieler And., prof. za 5 rejalcov	5 . —
Sun per Janez, župnik v Skočidolu	23 . 20
Rup France, duhoven v Gorjah	18 . —
Jerič Jožef, župnik v Ljubljani	642 . 50
Premilostlj. gosp. J. Dobrila, biskup v Poreču	52 . —
Preč. g. Vrančič Fr., kaplan pri sv. Križu	39 . —
Pirc Matej za faro Kromberk	13 . —
Janah J., učitelj v St. Štefanu	7 . —
Rihar Franc, župnik v Planini	61 . —
Lovšin Šimen, župnik v Fari	33 . —
Dovgan France, župnik v Podzemlji	40 . —
Razni posamezni družniki	84 . 20

vkup gld. 6338 . 70

Iz zadnjega lista . 18106 . 10

Vsega vkup gld. 24444 . 80

Listnica.

Besednikova. Čl. gg. A. P. v R. Glasnikovih letnikov ni ne enega iztisa več. — J. V. v Čv. Lepa hvala! Prosimo večkrat kaj. — J. St. v K. Oba pisma hvaležno prejeli! Več pismeno.